

LEKGOTLA LA MAEMO A TSHUPATLOTLO

MAEMO A GRAP A DIPEHELO TSA PHALLO YA TJHELETE (GRAP 2)

GRAP 2

Kananelo

Maemo ana a Tshebetso ya Tshupatlotlo e Ananetsweng ka Kakaretso, GRAP (Standard of Generally Recognised Accounting Practice, GRAP) a nkuwe haholoholo ho Maemo a Matjhaba a Tshupatlotlo Ditheong tsa Bohle, IPSAS (International Public Sector Accounting Standard, IPSAS) a Dipehelo tsa Phallo ya Tjhelete (Cash Flow Statements) a phatlaladitsweng ke Lekgotla la Matjhaba la Maemo a Tshupatlotlo Ditheong tsa Bohle, IPSASB (International Public Sector Accounting Standards Board) a Kopano ya Matjhaba ya Baakhaontente (International Federation of Accountants). Kopano ya Matjhaba ya Baakhaontente (IFAC) e thehilwe ka 1977 ka maikemisetso a yona a ho ntshetsa pele le ho ntlafatsa porofeshene ka maemo a nang le kutlwano. IPSASB e nehelane ka setheo se akaretsang sa di-IPSAS, se tla sebediswa ho hlahisa Maemo a GRAP (Standards of GRAP) a kamoso. Diqotsulo tsa IPSAS tsa Phallo ya Tjhelete di hlahisitswe botjha Maemong ana a GRAP ka tumello ya IPSASB.

Mongolo o dumelletsweng wa di-IPSAS ke o phatlaladitsweng ke IFAC ka leleme la Senyesemane. Di-IPSAS di fuperwe Bukaneng ya Thuso ya IFAC ya Diphatlalatso tsa Matjhaba tsa Tshupatlotlo Ditheong tsa Bohle (International Public Sector Accounting Pronouncements) mme di fumaneha ho tswa ho:

Kopano ya Matjhaba ya Baakhaontente

545 Fifth Avenue, 14th Floor

New York, New York 10017 USA

Inthanete: <http://www.ifac.org>

Ditokelo tsa ho kopitsa ho di-IPSAS, ditokomane tse kopang maikutlo le diphatlalatso tse ding tsa IPSASB ke tsa IFAC mme dipehelo le maemo a amehang a lokela ho latelwa.

Ditokelo tsa ho kopitsa © 2016 ka Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo (Accounting Standards Board)

Ditokelo tsohle di baballetswe. Ha ho karolo le ha e ka ba efe ya phatlalatso ena e ka hlahiswang botjha, ya bolokwa hore e tle e fumanwe hape, kapa ya fetisetswa pele ka tsela efe kapa efe kapa mokgwa le ha e ka ba ofe, wa eleketeroniki, wa metjhini, wa kopitso ya foto, wa kgatiso, kapa o mong, ka ntle le ho fumana pele tumello ya Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo (Accounting Standards Board). Mongolo o dumelletsweng o phatlaladitswe ka leleme la Senyesemane..

Tumello ya ho hlahisa botjha dikarolo tse mmalwa phatlalatsong ena ha e atise ho hanelwa.

Dikahare

Maemo a Tshebetso ya Tshupatlotlo e Ananetsweng ka Kakaretso Dipehelo tsa Phallo ya Tjhelete

	Ditemana
Selelekela	
Sepheo	.01
Kakaretso	.02 - .03
Menyetla ya lesedi la phallo ya tjhelete	.04 - .06
Ditlhaloso	.07 - .10
Kheshe le dikakheshe	.08 - .10
Tlaleho ya pehelo ya phallo ya tjhelete	.11 - .18
Mesebetsi ya tshebetso	.14 - .16
Mesebetsi ya matsete	.17
Mesebetsi ya thuso ya tjhelete	.18
Tlaleho ya phallo ya tjhelete ya mesebetsi ya tshebetso	.19 - .21
Tlaleho ya phallo ya tjhelete ya mesebetsi ya matsete le ya tjhelete	.22
Tlaleho ya phallo ya tjhelete ka mokgwa wa nete	.23 - .26
Phallo ya tjhelete ya matjhaba	.27 - .30
Tswala le phaello e ajwang kapa ditefo tse jwalo	.31 - .34
Makgetho a masalla	.35 - .37
Matsete ho ditheo tse laolwang, balekane le dikgwebo tsa boiteko bo kopanetsweng	.38 - .39
Dikgapo le dithekiso tsa ditheo tse laolwang le dikarolo tse ding tsa tshebetso	.40 - .43
Dithekisetsano tseo e seng tsa tjhelete	.44 - .45
Dikarolo tsa tjhelete le dikatjhelete	.46 - .48
Ditshenolo tse ding	.49 - .52

	GRAP 2
Letsatsi la ho qala	.53 - .54
Kamohelo ya mantlha ya Maemo a GRAP	.53
Ditheo tse seng di sebedisa Maemo a GRAP	.54
Ho hulwa ha Maemo a GRAP a Dipehelo tsa Phallo ya Tjhelete (2004)	.55
Papiso le Maemo a Matjhaba a Tshupatlotlo Ditheong tsa Bohle a Dipehelo tsa Phallo ya Tjhelete (Motsheanong 2000)	

GRAP 2

DIPEHELO TSA PHALLO YA TJHELETE

Maemo ana a phatlaladitswe la mantlha ke Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo (Lekgotla) ka Mmesa 2004. Ho tloha nakong eo, a lokisitswe ka mokgwa o latelang ka:

- Dintlafatso (Improvements) tsa Maemo a GRAP, tse phatlaladitsweng ke Lekgotla ka Hlakola 2010.
- Ditokiso tse latetseng ha Maemo a GRAP a latelang a qala ho sebetsa:
 - GRAP 24 Tlaleho ya Lesedi la Dibajete Dipehelong tsa Tjhelete (Presentation of Budget Information in Financial Statements)
- Dintlafatso tsa Maemo a GRAP, tse phatlaladitsweng ke Lekgotla ka Pudungwana 2013.
- Ditokiso tse latetseng ha Maemo a GRAP a latelang a qala ho sebetsa:
 - GRAP 18 Tlaleho ho ya ka Dikarolo (Segment Reporting)

Khopi e tshwauweng ya dintlafatso tse entsweng ho GRAP 2 e le karolo ya porojeke ya Dintlafatso (2013) le ditokiso tse latetseng ho GRAP 18 e a fumaneha webesaeteng.

Selelekela

Maemo a Tshebetso ya Tshupatloto e Ananetsweng ka Kakaretso (GRAP)

Lekgotla la Maemo a Tshupatloto (Lekgotla) ho latela Molao wa Taolo ya Tjhelete ya Setjhaba, Molao wa 1 wa 1999, PFMA (Public Finance Management Act, Act No. 1 of 1999, PFMA), jwalo ka ha o lokisitse, le laelwa ho hlahisa tshebetso ya tshupatloto e ananetsweng ka kakaretso e tsejwang ka hore ke Maemo a Tshebetso ya Tshupatloto e Ananetsweng ka Kakaretso (GRAP).

Lekgotla le tlamehile ho hlahisa GRAP bakeng sa:

- (a) mafapha (ho kenyelletswa dikarolo tsa naha le porofentshe le mmuso);
- (b) ditheo tsa setjhaba;
- (c) ditheo tse hwebang (jwalo ka ha ho hlalosewa ho PFMA);
- (d) diinstitjushene tsa molaotheo;
- (e) bomasepala le makgotla, dikhomishene, dikhamphani, dikoporasi, matlole kapa ditheo tse ding tseo e leng tsa bomasepala le ho laolwa ke bona; le
- (f) Palamente le diketsamelao tsa diporofentshe.

Tsena tse ka hodimo ka kakaretso di bitswa "ditheo".

Lekgotla le dumelletse phethahatso ya Maemo a Matjhaba a Tlaleho ya Tjhelete (di-IFRS) (International Financial Reporting Standards) a phatlaladitsweng ke Lekgotla la Matjhaba la Maemo a Tshupatloto (International Accounting Standards Board) bakeng sa:

- (a) ditheo tsa bohle tse fihlellang ditekanyetso tse boletsweng ho Taelo ya 12 ka Kgetho ya Ditheo tsa Bohle ya Moralo o Tshwanetseng wa Tlaleho (Appropriate Reporting Framework); le
- (b) ditheo tse leng tsa dife kapa dife tsa ditheo tsena mme di laolwa ke tsona.

Dipehelo tsa tjhelete di lokela ho hlalosewa e le tse latelang Maemo a GRAP feela ha di latela le ditaelo tsohle tsa Maemo a GRAP a amehang le Ditlhakisetso (Interpretations) le ha e ka ba dife tse amehang tsa Maemo a GRAP.

Bofokodi bofe kapa bofe ba ho tshwaneleha ha Maemo kapa Ditlhakisetso tse boletsweng bo hlakiswa Maemong kapa Ditlhakisetso tse tsa Maemo a GRAP.

Maemo a GRAP a bontshitswe ditemaneng tsa .01 ho isa ho .55. Ditemana tsohle tse Maemong ana a GRAP di a lekana ka matla. Selelekeleng sa sehlopathiso ka seng ho qoqwa ka maemo le matla a dihlomathiso. Maemo ana a lokela ho utlwisiswa ka moelelo wa morero wa ona, motheo wa ona bakeng sa diphetho haeba ho tshwaneleha, Selelekela sa Maemo a GRAP, Selelekela sa Ditlhakisetso tsa Maemo a GRAP le Moralo wa Tlhophiso le Tlaleho ya Dipehelo tsa Tjhelete (Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements).

Maemo a GRAP le Ditlhakisetso tsa Maemo a GRAP le ona a lokela ho balwa mmoho le ditaelo le ha e ka ba dife tse neuweng ke Lekgotla di laela diphumantsho tsa nakwana, ekasitana le melawana efe kapa efe e neuweng ke Letona la tsa Ditjhelete mabapi le

GRAP 2

matsatsi a qalang a Maemo a GRAP, a phatlaladitsweng Koranteng ya Mmuso (Government Gazette).

Tshupo e ka etswa mona ho Maemo a GRAP a so kang a newa nakong ya ho phatlalatswa ha Maemo ana. Sena se etswa ho qoba ho tshwanela ho fetola Maemo a seng a neuwe ha Maemo a mang a phatlalatswa hamorao. Temana ya .11 ya Maemo a GRAP a Dipholisi tsa Tshupatlotlo, Diphetoho tsa Ditekanyo tsa Tshupatlotlo le Diphoso (Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors) e nehelana ka motheo wa ho kgetha le ho phethahatsa dipholisi tsa tshupatlotlo ha ho se na tataiso e totobetseng.

Sepheo

- .01 Pehelo ya phallo ya tjehelete e hlwaya mehlodi ya phallo e kenang ya tjehelete, dintho tse rekuweng ka tjehelete nakong ya tlaleho, le balantshe ya tjehelete ho tloha ka letsatsi la tlaleho. Lesedi ka phallo ya tjehelete ya setheo le molemo bakeng sa ho neha basebedisi ba dipehelo tsa tjehelete lesedi la boikarabello le bakeng sa ho nka diqeto. Lesedi la phallo ya tjehelete le dumella basebedisi ho tiisa ka moo setheo se bokelletsweng tjehelete eo se neng se e hloka ka teng ho tshehetsa mesebetsi ya sona le ka moo tjehelete eo e sebedisitsweng ka teng. Ha basebedisi ba nka diqeto le ho di hlahloba ka kabo ya mehlodi, jwalo ka ho tshwarella ha mesebetsi ya setheo, ba hloka kutlwisiso ya nako le botsitso ya phallo ya tjehelete.

Sepheo sa Maemo ana ke ho laela phumantsho ya lesedi ka nalane ya diphetoho tsa tjehelete le dikatjhelete setheong ka mokgwa wa pehelo ya phallo ya tjehelete e hlophisang phallo ya tjehelete nakong ka hore ke ya mesebetsi ya tshebetso, ya matsete le ya tshehetso ya tjehelete.

Kakaretso

- .02 ***Setheo se hlophisang le ho tlaleha dipehelo tsa tjehelete tlasa motheo wa pokello wa tshupatlotlo se tla hlophisa pehelo ya phallo ya tjehelete ho latela ditlhoko tsa Maemo ana mme se tla boetse se tlaleha pehelo eo e le karolo ya sebopeho sa dipehelo tsa sona tsa tjehelete bakeng sa nako ka nngwe eo dipehelo tsa tjehelete di tlalehelwang yona.***
- .03 Lesedi ka phallo ya tjehelete le ka ba molemo ho basebedisi ba dipehelo tsa tjehelete tsa setheo ha ba hlahloba phallo ya tjehelete ya setheo, ba hlahloba boikobelo ba sona ba molao le melawana (ho kenyelletswa dibajete tse dumelletsweng moo ho tshwanelehileng) le ha ba nka diqeto ka hore na ba ka neha setheo mehlodi kapa ho kenela diphapanyetsano le sona. Ka kakaretso ba na le thahasello ho hore na setheo se hlahisa le ho sebedisa tjehelete le dikatjhelete. Hona ho atisa ho ba nnete ho sa kgathallwe sebopeho sa mesebetsi ya setheo mme ho sa kgathallwe le hore na tjehelete e ka shejwa e le sehlahiswa sa setheo, jwalo ka ho institjushene ya ditjhelete ya setjhaba. Bonneteng, ditheo di hloka tjehelete bakeng sa mabaka a tshwanang, le hoja ho ka ba le phapang pakeng ya mesebetsi ya tsona ya sehlooho e hlahisang lekeno. Di hloka tjehelete ho lefella dithoto le ditshebeletso tseo di di sebedisang, ho lefella ditshebeletso tsa dikoloto tse dulang di le teng, ekasitana le ho fokotsa boemo ba dikoloto dintlhang tse ding. Ka lebaka leo, Maemo ana a GRAP a hloka hore ditheo tsohle di tlalehe dipehelo tsa phallo ya tjehelete.

Menyetla ya lesedi la phallo ya tjehelete

- .04 Lesedi la phallo ya tjehelete ya setheo le molemo ho thuseng basebedisi ho noha ditlhoko tsa kamoso tsa tjehelete setheong, bokgoni ba sona ba ho hlahisa phallo ya tjehelete kamoso le ho lefella diphetoho kakaretsong le sebopehong sa mesebetsi

GRAP 2

ya sona. Pehelo ya phallo ya tjehele hape e fana ka mokgwa oo ka ona setheo se ka phethahatsang boikarabelo ba sona ba phallo e kenang ya tjehele le phallo e tswang ya tjehele nakong ya tlaleho.

- .05 Pehelo ya phallo ya tjehele, ha e sebediswa hammoho le dipehelo tse ding tsa tjehele, e fana ka lesedi le thusang hore basebedisi ba kgone ho hlaloba diphetoho tsa matlotlo a nete a setheo, moralo wa sona wa tjehele (ho kenyelletswa maemo a sona a ho kgona ho lefa dikoloto le ho ka fellwa ke tjehele) ekasitana le ho kgona ho fetola bokalo le nako ya phallo ya tjehele hore se kgone ho etsa diphetoho hore di kgeme le maemo le menyetla ya nako eo. Hape e ntla fatsa papiso ya ho tlaleha mesebetsi ya tshebetso ditheong tse fapaneng, hobane e hlakola se ka etsahalang ha ho sebediswa mekgwa e fapaneng ya tshupatlotlo bakeng sa diphapanyetsano tse tshwanang le diketsahalo tse ding.
- .06 Lesedi la nalane la phallo ya tjehele le atisa ho sebediswa e le sesupo sa bokalo, nako le tiiso ya phallo ya tjehele ya kamoso. Hape le molemo ha ho lekolwa nepo ya ditlhalobo tsa nako e fetileng tsa phallo ya tjehele ya nako e tlang.

Ditlhaloso

- .07 ***Mareo a latelang a sebediswa Maamong ana ka meelelo e boletsweng:***

Kheshe ke tjehele e teng hona iwale le dipeeletso tse hulwang ntle le tsebis.

Dikatjhelele ke matsete a nakwana a fupereng bokgoni bo phahameng ba ho fumana tjehele ka panya ya leihlo tse ka fetolwang hore e be tjehele ya bokalo bo tsejwang e leng tlasa kotsi e nyenyane feela ya diphetoho tsa boleng.

Phalo ya tjehele ke tjehele e kenang le e tswang ya kheshe le dikakheshe.

Mesebetsi ya ho thusa ka tjehele ke mesebetsi e fetohang diphetoho tsa boholo le motswako wa thuso ya motheo e fuweng le dikadimo tsa setheo.

Mesebetsi ya matsete ke kgapo le thekiso ya matlotlo a nako e telele le matsete a mang a sa kenyelletswang ho dikatjhelele.

Mesebetsi ya tshebetso ke mesebetsi ya setheo eo e seng ya matsete kapa ya thuso ya tjehele.

Mareo a hlalositse Maamong a mang a GRAP a sebediswa Maamong ana ka meelelo e tshwanang le e neuweng Maamong ao a mang.

Kheshe le dikakheshe

- .08 Dikatjhelele di bolokelwa ho kgotsofatsa ditshepiso tsa nakwana tsa tjehele e seng bakeng sa matsete kapa merero e meng. Hore letsete le tshwanelwe ke ho bitswa sekatjhelele le lokela ho kgona ho fetolwa hanghang hore le ba la tjehele ya bokalo bo tsejwang mme hape le be tlasa kotsi e nyenyane feela ya diphetoho tsa boleng. Ka lebaka leo, letsete ka tlwaelo le ka bitswa sekatjhelele feela ha le kgona ho fihla nakong ya ho lefuwa e haufi e ka etsang dikgwedi tse tharo kapa ka

GRAP 2

tlase ho tsona ho tloha ka letsatsi la kgapo. Matsete a ekwiti ha a kenyelletswe ho dikatjhelete ntle le ha bonneteng e le dikatjhelete.

- .09 Dikadimo tsa banka ka kakaretso di nkwa di le mesebetsi ya thuso ya tjhelete. Dikadimo tsa bankeng tse tshwanetseng ho lefuwa ha ho laelwa di ka ba karolo ya sebopeho sa mesebetsi ya setheo sa taolo ya tjhelete. Maamong ana, dikadimo tsa bankeng di kenyelleditswe e le karolo ya tjhelete le dikatjhelete. Tshobotsi ya ditlhophiso tse jwalo tsa bankeng ke hore balantshe ya bankeng e atisa ho fetofetoha e ba posethifi ka nako e nngwe e fete tekanyo.
- .10 Phallo e kenang ya tjhelete ha e kenyelletse diphetophetoho pakeng tsa dikarolo tseo e leng tjhelete kapa dikatjhelete hobane dikarolo tsena ke karolo ya tsamaiso ya tjhelete ya setheo e seng karolo ya mesebetsi ya sona ya tshebetso, ya matsete kapa ya thuso ya tjhelete. Tsamaiso ya tjhelete e kenyelletsa ho tsetela tjhelete ya masalla ho dikatjhelete.

Tlaleho ya pehelo ya phallo ya tjhelete

- .11 ***Pehelo ya phallo ya tjhelete e tlamehile ho tlaleha phallo ya tjhelete nakong e hlaloswang ka mesebetsi ya tshebetso, matsete le thuso ya tjhelete.***
- .12 Setheo se tlaleha phallo ya tjhelete ya sona ya tshebetso, matsete le thuso ya tjhelete ka mokgwa oo tshwanelehileng haholo le mesebetsi ya sona. Tlhophiso ka mesebetsi e fana ka lesedi le dumellang basebedisi ho hlahloba sekgahla sa mesebetsi eo ya boemo ba tjhelete ba setheo le bokalo ba tjhelete le dikatjhelete tsa sona. Lesedi lena hape le ka sebedisetswa ho hlahloba dikamano pakeng tsa mesebetsi eo.
- .13 Phapanyetsano e le nngwe e ka kenyelletsa phallo ya tjhelete e hlophiswang ka mekgwa e fapaneng. Mohlala, ha tefo ya tjhelete ya kadimo e kenyelletsa tswala hammoho le tjhelete ya motheo, karolo ya tswala e ka hlophiswa ka hore ke mesebetsi wa tshebetso mme karolo ya tjhelete ya motheo yona e ka hlophiswa ka hore ke mesebetsi wa thuso ya tjhelete.

Mesebetsi ya tshebetso

- .14 Bokalo ba phallo ya tjhelete ya kheshe e bakwang ke mesebetsi ya tshebetso ke sesupo se matla sa ka moo ditshebetso tsa setheo di ka thuswang ka tjhelete:

- (a) ka mokgwa wa makgetho (ka ho otloloha le e seng ka ho otloloha); kapa
(b) ka baamohedi ba dithoto le ditshebeletso tse fuweng ke setheo.

Bokalo ba phallo ya tjhelete ya nete hape bo thusa ka ho bontshwa bokgoni ba setheo ba ho boloka mothamo wa sona wa tshebetso, ho rela ditshepiso tsa sona, ho lefa phaello e ajwang ho beng ba ona le ho etsa matsete a matjha ntle le ho ipiletsa ho mehlodi ya ka ntle ya thuso ya tjhelete. Phallo ya tjhelete ya tshebetso e kopaneng ya ditheo-tsa-mmuso-di-kopane e fana ka sesupo sa ka moo mmuso o thusitseng mesebetsi ya sona ya jwale ka tjhelete ka tshebediso ya lekgetho le ditekiso. Lesedi ka dikarolo tse itseng tsa nalane ya phallo ya tjhelete ya tshebetso

GRAP 2

le molemo ho noheng phallo ya tjhelete ya tshebetso ya kamoso ha le sebediswa le lesedi le leng.

GRAP 2

- .15 Phallo ya tjhelete ya mesebetsi ya tshebetso haholoholo e nkuwa ho mesebetsi ya sehlooho ya setheo e hlahisang tjhelete. Mehlala ya phallo ya tjhelete ya mesebetsi ya tshebetso ke:
- (a) dikamohelo tsa tjhelete tsa matkhetho, dikgafa le dikotlo;
 - (b) dikamohelo tsa ditefiso tsa dithoto le ditshebeletso tse fuweng ke setheo;
 - (c) dikamohelo tse tswang ho dikerante kapa diphetiso le dikabelo tse ding kapa taelo ya bajete a etswang ke mmuso wa naha kapa ditheo tse ding;
 - (d) dikamohelo tse tswang ho ditefo tsa ho ba mong'a letlotlo, ditefello, dikhomishene le lekeno le leng;
 - (e) ditefo tsa tjhelete ho ditheo tse ding hore di lefelle ditshebetso tsa tsona (ho sa kenyelletswe dikadimo);
 - (f) ditefo tsa tjhelete ho bafepedi ba dithoto le ditshebeletso;
 - (g) ditefo tsa tjhelete ho le lebitsong la basebeletsi;
 - (h) dikamohelo tsa tjhelete le ditefo tsa tjhelete tsa setheo sa inshorentshe bakeng sa diphorimiyano le ditleleime, danyuwiti le menyetla e meng ya dipholisi;
 - (i) ditefo tsa tjhelete tsa makgetho a lehae a thepa kapa makgetho a lekeno (moo ho tshwanelehileng) mabapi le mesebetsi ya tshebetso;
 - (j) dikamohelo tsa tjhelete le ditefo tse tswang ho dikonteraka tse boloketsweng merero ya kgwebisano le kananyo;
 - (k) dikamohelo tsa tjhelete le ditefo tse tswang ho dikgwebo tse rekisitsweng; le
 - (l) dikamohelo tsa tjhelete le ditefo tse mabapi le ditefello tsa dingangisano tse isitsweng kgotla.

Diphapanyetsano tse ding, tse kang thekiso ya karolo ya polante, di ka hlahisa kuno kapa tahlehelo e kenyelletsang ho masalla kapa kgaello. Phallo ya tjhelete e amang diphapanyetsano tse jwalo ke phallo ya tjhelete ya mesebetsi ya matsete. Le ha ho le jwalo, ditefo tsa tjhelete tsa ho hlahisa kapa ho hapa matlotlo bakeng sa ho rentsetsa ba bang, mme hamorao a bolokelwe thekiso jwalo ka ha ho hlaloswa temaneng ya .75 ya Maemo a GRAP a Thepa, Polante le Sesebediswa (Property, Plant and Equipment) ke phallo ya tjhelete ya mesebetsi ya tshebetso. Tjhelete e amohetsweng ho tswa ho rente le dithekiso tse latetseng tsa matlotlo a jwalo le tsona ke phallo ya tjhelete ya mesebetsi ya tshebetso.

- .16 Setheo se ka boloka ditiiso le dikadimo bakeng sa merero ya ditherisano le kananyo, mme tlasa mabaka ana di a tshwana le direkiswang tse hapetsweng haholoholo hore di rekiswe hape. Ka lebaka leo, phallo ya tjhelete e hlahang ho theko le thekiso ya disekuritl tsa kgwebisano le kananyo e hlophiswa ka hore ke mesebetsi ya tshebetso. Jwalo feela, tjhelete e fumanehang ka pele le dikadimo tse etswang ke diinstitjushene tsa tjhelete tsa setjhaba ka tlwaelo di hlophiswa ka hore ke mesebetsi ya tshebetso ka hobane di ama mesebetsi wa sehlooho o hlahisang tjhelete wa setheo.

Mesebetsi ya matsete

.17 Ditshenolo tsa ka thoko tsa phallo ya tjehelete e hlahang ho mesebetsi ya matsete di bohlokwa hobane phallo ya tjehelete e emetse ka moo phallo e tswang ya tjehelete e ileng ya fumaneha bakeng sa mehlodi e reretsweng ho phehisa ho phaello ya ditshebeletso ya kamoso ya setheo. Ke feela ditjeho tse hlahisang letlotlo le ananetsweng pehelong ya boemo ba tjehelete tse tshwanelehileng bakeng sa ho hlophiswa ka hore ke mesebetsi ya matsete. Mehlala ya phallo ya tjehelete e hlahang ho mesebetsi ya matsete ke:

- (a) ditefo tsa tjehelete tsa ho hapa thepa, polante le sesebediswa, disatshwareheng le matlotlo a mang a nako e telele. Ditefo tsena di kenyelletsa tse amang ditjeho tsa ntshetsopele tse fetotsweng thuso ya motheo le thepa, polante le sesebediswa se ikahetsweng.
- (b) dikamohelo tsa tjehelete tsa dithekiso tsa thepa, polante le sesebediswa, disatshwareheng le matlotlo a mang a nako e telele;
- (c) ditefo tsa tjehelete tsa ho hapa ekwiti kapa ditho tsa mekitlane tsa ditheo tse ding le dikarolo ho dikgwebo tsa boiteko bo kopanetsweng (tseo e seng ditefo bakeng sa ditho tseo tse nkwang e le dikatjhelete kapa tse boloketsweng merero ya kgwebisano le kananyo);
- (d) dikamohelp tsa tjehelete e tswang ho dithekiso tsa ekwiti kapa ditho tsa mekitlane tsa ditheo tse ding le dikarolo ho dikgwebo tsa boiteko bo kopanetsweng (tseo e seng dikamohelo bakeng sa ditho tseo tse nkwang e le dikatjhelete le tse boloketsweng merero ya kgwebisano le kananyo);
- (e) tjehelete e fumanehang ka pele le dikadimo tse nehwang ditho tse ding (tseo e seng ditho tse fumanehang ka pele le dikadimo tse nehwang diinstitjushene tsa tjehelete tsa setjhaba);
- (f) dikamohelp tsa tjehelete tse tswang ho tefo ya ditho tse fumanehang ka pele le dikadimo tse nehwang ditho tse ding (tseo e seng ditho tse fumanehang ka pele le dikadimo tsa institjushene ya tjehelete ya setjhaba);
- (g) ditefo tsa tjehelete bakeng sa dikonteraka tsa kamoso, dikonteraka tse phethahatswang kamoso (ka theko e sa fetoheng), ditumellano tsa theko/thekiso ka theko e sa fetoheng le ditumellano tsa ho tjhentjhana, ntle le ha dikonteraka di boloketswe merero ya kgwebisano le kananyo, kapa ditefo di hlophiswa ka hore ke mesebetsi ya thuso ya tjehelete; mme
- (h) dikamohelo tsa tjehelete tse tswang ho dikonteraka tsa jwale tse phethahatswang kamoso, dikonteraka tse phethahatswang kamoso (ka theko e sa fetoheng), ditumellano tse tlamang tsa ho reka/rekisa letlotlo kamoso ka theko e sa fetoheng le ditumellano tsa ho tjhentjhana, ntle le ha dikonteraka di boloketswe merero ya kgwebisano le kananyo, kapa dikamohelo di hlophiswa ka hore ke mesebetsi ya thuso ya tjehelete.

Ha konteraka e tlalehwa ka hore ke tshireletso ya boemo bo tsejwang, phallo ya tjehelete ya konteraka e hlophiswa ka mokgwa o tshwanang le wa phallo ya tjehelete ya boemo bo sireletswang.

Mesebetsi ya thuso ya tjhelete

- .18 Tshenolo e arohaneng ya phallo ya tjhelete e hlahang ho mesebetsi e fapaneng ya thuso ya tjhelete e bohlokwa hobane e thusa ho noheng ditleleime tsa phallo ya tjhelete ya kamoso tse etswang ke banehi ba thuso ya motheo di lebiswa ho setheo. Mehlala ya phallo ya tjhelete e hlahang ho mesebetsi ya thuso ya tjhelete ke:
- (a) lekeno la tjhelete le tswang ho phumano ya didibentjha, dikadimo, ditlhaloso, dibonto, dikadimo ka thepa le dikadimo tse ding tsa nako e telele le tsa nakwana;
 - (b) ditefo tsa tjhelete tsa tjhelete e adinngweng; le
 - (c) ditefopheto tsa tjhelete tsa mohirisetswa bakeng sa phokotso ya mokitlane o so lefuweng o amang lisi ya thuso ya tjhelete.

Tlaleho ya phallo ya tjhelete ya mesebetsi ya tshebetso

- .19** *Setheo se tla tlaleha phallo ya tjhelete ya mesebetsi ya ditshebetso ka tshebediso ya mokgwa wa kotloloho, oo ho ona mekgahlele ya sehlooho ya dikamohelo tsa tjhelete tse akaretsang le ditefo tsa tjhelete tse akaretsang di senolwang.*
- .20** Mokgwa wa kotloloho o fana ka lesedi le ka sebediswang ha ho lekanngwa phallo ya tjhelete ya kamoso. Tlase mokgwa wa kotloloho, lesedi ka mekgahlele ya sehlooho ya dikamohelo tsa tjhelete tse akaretsang le ditefo tsa tjhelete tse akaretsang le ka fumanwa:
- (a) ho direkoto tsa tshupatloto tsa setheo; kapa
 - (b) ka ho fetola lekeno la tshebetso, ditshenyehelo tsa tshebetso (tswala le lekeno le jwalo, le ditshenyehelo tsa tswala le ditefiso tse jwalo institjusheneng ya tjhelete ya setjhaba) le dintho tse ding pehelong ya tshebediso ya tjhelete bakeng sa:
 - (i) ditefiso nakong tse ho direkiswang le diamohelwang le dilefuwang tsa tshebetso;
 - (ii) dintho tse ding tseo e seng tsa tjhelete; le
 - (iii) dinto tse ding tseo bakeng sa tsona phello ya tjhelete e leng ho tsetela kapa ho thusa ka phallo ya tjhelete.
- .21** Ditheo di lokela ho fana ka nyalanyo ya masalla/kgaello le phallo ya tjhelete ya nete ya mesebetsi ya tshebetso. Nyalanyo ena e ka nehwa e le karolo ya pehelo ya phallo ya tjhelete kapa ditlhalosong tsa dipehelo tsa tjhelete.

Tlaleho ya phallo ya tjhelete ya mesebetsi ya matsete le ya tjhelete

- .22** Setheo se tla tlaleha ka ho arohana mekgahlele ya sehlooho ya dikamohelo tsa tjhelete tse akaretsang le ditefo tsa tjhelete tse akaretsang tse hlahang ho mesebetsi ya matsete le ya thuso ya tjhelete, ntle le ha phallo ya tjhelete e hlahositsweng ditemaneng tsa .23 le .26 di tlalehwa ka mokgwa wa nete.

Tlaleho ya phallo ya tjhelete ka mokgwa wa nete

- .23** *Phallo ya tjhelete e tswang ho mesebetsi e latelang ya tshebetso, matsete le thuso ya tjhelete e ka tlalehwa ka mokgwa wa nete:*
- (a) *dikamohelo tsa tjhelete e bokelletsweng le ditefo tse entsweng lebitsong la barteki, balefi ba lekgetho le bajalefa ha phallo ya tjhelete e bontsha mesebetsi ya setho se seng e seng ya setheo; le*
 - (b) *dikamohelo tsa tjhelete le ditefo bakeng sa dintho tse rekwang ka*

GRAP 2

bongata nakong e kgutshwane, tse kenyang tjhelete e ngata, le tseo tjhelete ya tsona e tlamehang ho lefuwa nakong e kgutshwane.

- .24 Temana ya .23(a) e bua feela ka diphapanyetsano tse hlahisang masalla a tjhelete a laolwang ke setheo se tlalehang. Mehlala ya dikamohelo tse jwalo tsa tjhelete le ditefo e kenyelletsatsa:
- (a) pokello ya makgetho e etswang ke lekala le le leng la mmuso bakeng sa lekala le leng la mmuso, e sa kenyelletseng makgetho a bokellwang ke mmuso molemong wa ona ka boona e le karolo ya tlhophiso ya kabelano ya lekgetho;
 - (b) kamohelo le tefopheto ya dipeeletso tse hulwang ntle le tsebiso tsa institjushene ya tjhelete ya setjhaba;
 - (c) ditjhelete tse boloketsweng bareki ba setheo sa matsete kapa therasete; le
 - (d) rente e bokelletsweng lebitsong la beng ba thepa mme e fetisetwa ho bona.
- .25 Mehlala ya dikamohelo tsa tjhelete le ditefo tseo ho buuwang ka tsona temaneng ya .23(b) ke ditjhelete tse fumanehang pele tse etswang lebitsong la, le ditefopheto tsa:
- (a) theko le thekiso ya matsete; le
 - (b) dikadimo tse ding tsa nakwana, mohlala, tse lokelang ho lefuwa nakong ya dikgwedi tse tharo kapa ka tlase.
- .26 ***Phallo ya tjhelete e hlahang ho o mong le o mong wa mesebetsi e latelang ya institjushene ya tjhelete ya setjha e ka tlalehwa ka mokgwa wa nete:***
- (a) ***dikamohelo tsa tjhelete le ditefo bakeng sa kamohelo le tefopheto ya dipeeletso ka letsatsi le sa fetoheng la ho tshwanela ho lefuwa;***
 - (b) ***ho beha dipeeletso ho institjushene ya tjhelete le ho di hula ho tswa ho yona; le***
 - (c) ***tjhelete e fumanehang ka pele le dikadimo tse nehwang bareki le ditefopheto tsa ditjhelete tseo le dikadimo tseo.***

Phallo ya tjhelete ya matjhaba

- .27 ***Phallo ya tjhelete e hlahang ho diphapanyetsano ka mofuta wa tjhelete ya matjhaba e tla tlalehwa ka mofuta wa tjhelete o sebediswang ke setheo ka ho sebedisa ho bokalo ba tjhelete ya matjhaba sekgahla sa phapanyetsano se pakeng tsa mofuta wa tjhelete o sebediswang le mofuta wa tjhelete ya matjhaba letsatsing la phallo ya tjhelete.***
- .28 ***Phallo ya tjhelete ya setheo se laolwang sa matjhaba e tla fetolwa ka sekgahla sa phapanyetsano se pakeng tsa mofuta wa tjhelete o sebediswang le tjhelete ya matjhaba ka matsatsi a phallo ya tjhelete.***
- .29 Phallo ya tjhelete ya mofuta wa tjhelete ya matjhaba e tlalehwa ka mokgwa o sa

GRAP 2

fetoheng le wa Maemo a GRAP a Phello ya Diphetoho tsa Sekgahla sa Phapanyetsano ya Matjhaba (Effects of Changes in Foreign Exchange Rates). Hona ho dumella tshebediso ya sekgahla sa phapanyetsano se batlang se lekana le sekgahla sa nnete. Mohlala, sekgahla sa phapanyetsano sa makgetlo a ketsahalo ka kakaretso nakong e itseng se ka sebediswa ho rekota diphapanyetsano ka tjehele ya matjhaba kapa phetolelo ya phallo ya tjehele ya setheo se laolwang sa matjhaba. Maemo a GRAP a Phello ya Diphetoho tsa Sekgahla sa Phapanyetsano ya Matjhaba ha a dumelle tshebediso ya sekgahla sa phapanyetsano letsatsi la tlaleho ha ho fetoletswa phallo ya tjehele ya setheo se laolwang sa matjhaba.

- .30 Dikuno le ditahlehelo tsa sa phethahalang tse hlahang ho diphetoho tsa sekgahla sa phapanyetsano sa tjehele ya matjhaba ha se phallo ya tjehele. Le ha ho le jwalo, phello ya diphetoho tsa sekgahla sa phapanyetsano ya tjehele le dikatjehele tse bolokilweng kapa tse lokelang he lefuwa ka tjehele ya matjhaba e tlalehwa pehelong ya phallo ya tjehele molemong wa nyalanyo ya tjehele le dikatjehele qalong le pheletsong ya nako e itseng. Bokalo bona bo bontshwa ka karohano le phallo ya tjehele ya mesebetsi ya tshebetso, matsete le thuso ya tjehele mme e kenyelletsa diphapang, haeba di le teng, haeba phallo eo ya tjehele e ne e tlalehilwe ka sekgahla sa phapanyetsano sa mafelong a nako e boletsweng.

Tswala le phaello e ajwang kapa ditefo tse jwalo

- .31 ***Phallo ya tjehele ya tswala le phaello e ajwang kapa ditefo tse jwalo tse amohetsweng le tse lefilweng tsohle di tla senolelwa ka ho arohana. E nngwe le e nngwe e tla hlophiswa ka mokgwa o sa fetoheng nakong ka nngwe ka hore ke mesebetsi ya tshebetso, ya matsete kapa ya thuso ya tjehele.***
- .32 Paloyohle ya tswala e lefilweng nakong e senolwa pehelong ya phallo ya tjehele, e ananetswe e le tshenyehelo pehelong ya tshebediso ya tjehele kapa e kentswe motheong ho latela Maemo a GRAP a Ditjeho tsa Kadimo (Borrowing Costs).
- .33 Tswala e lefilweng le tswala le phaello e ajwang kapa ditefo tse jwalo tse amohetsweng di atisa ho hlophiswa ka hore ke phallo ya tjehele ya tshebetso diinstitjusheneng tsa tjehele tsa setjhaba. Le ha ho le jwalo, ha ho na tumellano ya bohle ka tlhophiso ya phallo e jwalo ya tjehele ho ditheo tse ding. Tswala e lefilweng le tswala le phaello e ajwang kapa ditefo tse jwalo tse amohetsweng di ka hlophiswa ka hore ke phallo ya tjehele ya tshebetso hobane di sebediswa phumanong ya masalla kapa kgaello. Ka ho le leng, tswala e lefilweng le tswala le phaello e ajwang kapa ditefo tse jwalo tse amohetsweng di ka hlophiswa ka hore ke phallo ya thuso ya tjehele le phallo ya tjehele ya matsete ka ho tshwanelana, hobane ke ditjeho tsa ho fumana matsete a tjehele kapa poello ya matsete.
- .34 Phaello e ajwang kapa ditefo tse jwalo tse lefilweng di ka hlophiswa ka hore ke phallo ya thuso ya tjehele hobane ke theko ya ho fumana mehlodi ya tjehele. Ka ho le leng, phaello e ajwang kapa ditefo tse jwalo tse lefilweng di ka hlophiswa ka hore ke karolo ya phallo ya tjehele e tswang ho mesebetsi ya tshebetso hore e thuso basebedisi ho fumana bokgoni ba setheo ba ho etsa ditefo tsena ka phallo

ya tjhelete ya tshebetso.

Makgetho a masalla

- .35** *Phallo ya tjhelete e tswang ho makgetho a masalla e tla senolwa ka ho arohana mme e tla hlophiswa ka hore ke phallo ya tjhelete e tswang ho mesebetsi ya tshebetso ntle le ha di ka tshwantshwa ka ho ikgetha le mesebetsi ya thuso ya tjhelete le ya matsete.*
- .36** Ditheo ka kakaretso ha di lefiswe makgetho a masalla.
- .37** Makgetho a masalla a hlaha ho diphapanyetsano tse hlahisang phallo ya tjhelete e hlophiswang ka hore ke mesebetsi ya tshebetso, ya matsete kapa ya thuso ya tjhelete pehelong ya phallo ya tjhelete. Le hoja ditshenyehelo tsa lekgetho le ka kgona ho tshwantshwa habonolo le mesebetsi ya matsete kapa ya thuso ya tjhelete, phallo ya tjhelete ya lekgetho e amehang e atisa ho ba boima ho di hlwaya ka ho hlaka mme di ka hlaha nakong e fapaneng le ya phallo ya tjhelete ya phapanyetsano ya motheo. Ka hoo, makgetho a lefilweng a atisa ho hlophiswa ka hore ke phallo ya tjhelete e tswang ho mesebetsi ya tshebetso. Le ha ho le jwalo, ha ho sa kgonehe ho tshwantsha phallo ya tjhelete ya lekgetho le phapanyetsano ka nngwe e hlahisang phallo ya tjhelete e hlophisitsweng ka hore ke mesebetsi ya matsete kapa ya thuso ya motheo, phallo ya tjhelete ya lekgetho e hlophiswa ka hore ke mesebetsi wa matsete kapa wa thuso ya tjhelete, ka moo ho tshwanelehileng. Ha phallo ya tjhelete ya lekgetho e ajwa ho mekgahlelo ya mesebetsi e fetang o le mong, tjhelete yohle ya lekgetho le lefilweng e a senolwa.

Matsete ho ditheo tse laolwang, balekane le dikgwebo tsa boiteko bo kopanetsweng

- .38** Ha ho tlalehwa ka matsete ho molekane kapa ho setheo se laolwang se tlalehwang ka tshebediso ya mokgwa wa ekwiti kapa theko, motsetedi o lekanya tlaleho ya hae pehelong ya phallo ya tjhelete hore e lekane feela phallo ya tjhelete pakeng tsa hae le motsetelwa, mohlala, ho phaello e ajwang kapa ditefo tse jwalo le tjhelete e fumanehang ka pele.
- .39** Setheo se tlalehang dikarolo tsa sona ho setheo se laolwang ka kopanelo ka tshebediso ya motswako o latelang karolo ya seabo se kenyelletsa pehelong ya sona e kopaneng ya phallo ya tjhelete karolo ya sona ya boholo bo tshwanelehileng ya phallo ya tjhelete ya setheo se laolwang ka kopanelo. Setheo se tlalehang karolo e jwalo ka tshebediso ya mokgwa wa ekwiti se kenyelletsa pehelong ya sona ya phallo ya tjhelete phallo ya tjhelete e mabapi le matsete a sona setheong se laolwang ka kopanelo, le ditefo le ditefo kapa dikamohelo tse ding tse pakeng tsa sona le setheo se laolwang ka kopanelo.

Dikgapo le dithekiso tsa ditheo tse laolwang le dikarolo tse ding tsa tshebetso

GRAP 2

- .40** *Phallo ya tjhelete ya kopanyo e hlahang ho dikgapo le ho dithekiso tsa ditheo tse laolwang kapa dikarolo tse ding tsa tshebetso di tla tlalehwa ka ho arohana mme di hlophiswe ka hore ke mesebetsi ya matsete.*
- .41** *Setheo se tla senola, ka kopanyo, e nngwe le e nngwe ya tse latelang mabapi le dikgapo le dithekiso tsa ditheo tse laolwang kapa dikarolo tse ding tsa tshebetso naong e boletsweng:*
- (a) tshepiso yohle ya ho reka kapa tjhekiso:*
 - (b) karolo ya tshepiso ya ho reka kapa ho rekisa e phethahaditsweng ka tjhelete kapa dikatjhelete;*
 - (c) bokalo ba tjhelete kapa dikatjhelete setheong se laolwang kapa karolong ya tshebetso e hapilweng kapa e rekisitsweng; le*
 - (d) bokalo ba matlotlo le mekitlane eo e seng tjhelete kapa dikatjhelete tse ananetsweng ke setheo se laolwang kapa karolo ya tshebetso e hapilweng kapa e rekisitsweng, di akaretswa ka mokgahlelo ka mong wa sehlooho.*
- .42** *Tlaleho e ka thoko ya phello ya phallo ya tjhelete ya dikgapo le dithekiso tsa ditheo tse laolwang le dikarolo tse ding tsa tshebetso e le dintlha tsa bonngwe tsa tekanyetso, hammoho le tshenolo e ka thoko ya bokalo ba matlotlo le mekitlane e hapilweng kapa e rekisitsweng, e thusa ho bontsha phapano pakeng tsa phallo e jwalo ya tjhelete le phallo ya tjhelete e hlahang ho mesebetsi e meng ya tshebetso, matsete le thuso ya tjhelete. Phello ya phallo ya tjhelete ya dithekiso ha e tlowe ho dikgapo tseo.*
- .43** *Bokalo ba kopanyo ba tjhelete e lefilweng kapa e amohetsweng e le tshepiso ya theko kapa thekiso e tlalehwa pehelong ya phallo ya tjhelete ya nete ya kheshe le dikakheshe tse hapilweng kapa tse rekisitsweng.*

Dithekisetsano tseo e seng tsa tjhelete

- .44** *Diphapanyetsano tsa matsete le tsa thuso ya tjhelete tse sa hlokenng tshebediso ya tjhelete kapa dikatjhelete di ke ke tsa kenyelletswa pehelong ya phallo ya tjhelete. Diphapanyetsano tse jwalo di tla senolwa nqeng e nngweng pehelong ya tjhelete ka mokgwa o fanang ka lesedi lohle le tshwanelehileng ka mesebetsi ena ya matsete le thuso ya tjhelete.*
- .45** *Mesebetsi e mengata ya matsete le thuso ya tjhelete ha e na tshusumetso e otlolohileng ho phallo ya tjhelete ya jwale le hoja di ama moralo wa setheo wa thuso ya motheo le matsete. Ho se kenyelletswa ha diphapanyetsano tseo e seng tsa tjhelete pehelong ya phallo ya tjhelete ho kgema le morero wa pehelo ya phallo ya tjhelete, ka ha dintlha tsena di sa kenye phallo ya tjhelete nakong ya jwale. Mehlala ya diphapanyetsano tseo e seng tsa tjhelete ke:*
- (a) kgapo ya matsete ka mokgwa wa ho tjhentjhana ka matlotlo, kamohelo ya mekitlane e amanang ka ho otloloha, kapa mokgwa wa lisi ya thuso ya tjhelete; le*

(b) phetolo ya mokitlane hore e be ekwiti.

Dikarolo tsa tjhelete le dikatjhelete

- .46** *Setheo se tla senola dikarolo tsa tjhelete le dikatjhelete mme se tla tlaleha nyalanyo ya ditjhelete tse pehelong ya sona ya phallo ya tjhelete le dintho tse tshwanang the tlalehilweng pehelong ya boemo ba tjhelete.*
- .47** Ha ho shejwa diphapang tse ngata tsa ditshebetso tsa tsamaiso ya tjhelete le ditlhophiso tsa bankeng ekasitana le bakeng sa ho ikobela Maemo a GRAP a Tlaleho ya Dipehelo tsa Tjhelete (Presentation of Financial Statements), setheo se sonola pholisi eo se e amohelang ha se fumana motswako wa tjhelete le dikatjhelete.
- .48** Phello ya phetoho le ha e ka ba efe ya pholisi bakeng sa ho fumana dikarolo tsa tjhelete le dikatjhelete, mohlala, phetolo ya tlhophiso ya ditho tsa tjhelete tseo nakong e fetileng di neng di nkwa e le karolo ya photefoliyo ya matsete ya setheo, e tlalehwa ho latela Maemo a GRAP a Dipholisi tsa Tshupatlotlo, Diphetho tsa Ditekanyo tsa Tshupatlotlo le Diphoso.

Ditshenolo tse ding

- .49** *Setheo se tla senola, hammoho le tlhaloso ya maikutlo ya botsamaisi, bokalo ba dibalantshe tse phahameng tsa tjhelete le dikatjhelete tse tshwerweng ke setheo tse sa fumaneheng hore di ka sebediswa ke setheo sa moruo.*
- .50** Ho na le maemo a fapaneng ao ho ona dibalantshe tsa tjhelete le dikatjhelete tse tshwerweng ke setheo di sa fumaneheng hore di sebediswe ke setheo sa moruo. Mehlala e kenyelletsa dibalantshe tsa tjhelete le dikatjhelete tse tshwerweng ke setheo se laolang se sebeletsang naheng eo ho yona taolo ya diphapanyetsano kapa dithibelo tse ding tsa molao di sebetsang ha dibalantshe di sa fumanehe hore di ka sebediswa ka kakaretso ke setheo se laolang kapa ditheo tse ding tse laolang.
- .51** Lesedi le eketsehileng le ka tshwaneleha ho basebedisi bakeng sa ho utlwisisa boemo ba tjhelete le ho kgona ha mokgatlo ho lefa dikoloto. Tshenolo ya lesedi lena, hammoho le ditlhaloso tsa batsamaisi, ho a kgothaletswa mme ho ka kopanyelletsa:
- (a) tjhelete e sa hulwang ya dikadimo eo mohlomong e leng teng bakeng sa mesebetsi ya kamoso le ho lefella ditshepiso tsa motheo, e leng se bontshang dithibelo le ha e ka ba dife tshebedisong ya disebediswa tsena;
 - (b) bokalo ba kopanyo ba phallo ya tjhelete e tswang ho mosebetsi ka mong wa tshebetso, matsete le thuso ya tjhelete e amanang le dikarolo ho dikgwebo tsa boiteko bo kopanetsweng tse tlalehilweng ho sebediswa motswako o latelang karolo ya seabo.
 - (c) bokalo le sebopeho sa tjhelete e setseng e thibetsweng; le

GRAP 2

- (d) tjhelete ya phallo ya kheshe e hlahang mesebetsing ya tshebetso, matsete le tshehetso ya tjhelete ya karolo ka nngwe e tlalehwang (sheba Maemo a GRAP a Tlaleho ho ya ka Dikarolo).
- .52 Moo dikabelo kapa ditumello tsa bajete di hlophisitsweng ka mokgwa wa kheshe, pehelo ya phallo ya tjhelete e ka thusa basebedisi ho utlwisisa kamano pakeng tsa mesebetsi kapa mananeo a setheo le lesedi la dibajete la mmuso. Sheba Maemo a GRAP a Tlaleho ya Lesedi la Dibajete Dipehelong tsa Tjhelete bakeng sa moqoqo ka papiso ya dipalo tsa nnete le tsa bajete.

Letsatsi le qalang

Kamohelo ya mantlha ya Maemo a GRAP

- .53** *Setheo se tla tshwanela ho phethahatsa Maemo a GRAP bakeng sa dipehelo tsa tjhelete tsa selemo tse akaretsang dinako tse qalang ka, kapa kamora, letsatsi le tla bewa ke Letona la tsa Ditjhelete molawaneng o tla phatlalatswa ho latela karolo ya 91(1)(b) ya Molao wa Taolo ya Tjhelete ya Setjhaba, Molao wa 1 wa 1999, jwalo ka ha o lokisitswe.*

Ditheo tse seng di sebedisa Maemo a GRAP

- .54** *Setheo se tla tshwanela ho phethahatsa ditokiso tsena Maemong ana a GRAP bakeng sa dipehelo tsa tjhelete tsa selemo tse akaretsang dinako tse qalang ka 1 Mmesa 2015 kapa kamora letsatsi leo. Phethahatso e potlakiswang e a kgothaletswa. Haeba setheo se sebedisa Maemo ana bakeng sa nako e qalang pele ho 1 Mmesa 2015, se tla tsebahatsa ntlha eo.*

Ho hulwa ha Maemo a GRAP a Dipehelo tsa Phallo ya Tjhelete (2004)

- .55** Maemo ana a na le matla a fetang a Maemo a GRAP a Dipehelo tsa Phallo ya Tjhelete a phatlaladitsweng ka 2004.

Papiso le Maemo a Matjhaba a Tshupatlotlo Ditheong tsa Bohle a Dipehelo tsa Phallo ya Tjhelete (Motsheanong 2000)

Maemo ana a Tshebetso ya Tshupatlotlo e Ananetsweng ka Kakaretso a Dipehelo tsa Phallo ya Tjhelete (GRAP) a nkuwe haholoholo ho Maemo a Matjhaba a Tshupatlotlo Ditheong tsa Bohle a Dipehelo tsa Phallo ya Tjhelete (IPSAS 2). Diphapang tse kgolo pakeng tsa GRAP 2 le IPSAS 2 ke tse latelang:

- Maemo ana a kenyelletsa diphetoho tse entsweng ho IAS 7 ya Dipehelo tsa Phallo ya Tjhelete ke IASB e le karolo ya Diporojeke tsa yona tsa Ntlafatso tsa 2003, 2008 le 2009.
- Ditlhaloso tse seng bohlokwa ho utlwiseng Maemo ana di hlakotswe.
- IPSAS 2 e hlalosa masalla a matlotlo ohle kamora ho tlosa mekitlane yohle eo e leng "matlotlo/ekwiti ya nnete" ha ka ho le leng GRAP 2 e bua ka "matlotlo a nete".
- Tshebediso ya mokgwa oo e seng o otlohlileng, oo ka ona masalla kapa kgaello e fetolwang bakeng sa phello ya diphapanyetsano, e hlakotswe ho GRAP 2 ho tiisa botsitso ba tlhophiso.
- Ditemana tse kenyeleditsweng ho IPSAS 2 di fetiseditswe ho Moralo wa Tlhophiso le Tlaleho ya Dipehelo tsa Tjhelete mme di hlakotswe ho GRAP 2, mohlala, ditemana tse akaretsang menyetla ya kamoso ya moruo kapa menyetla e lebelletsweng le matlotlo a nete.
- Tataiso ya ho tlaleha bakeng sa kgapo ya ditheo e sebedisang mokgwa o mong wa tlaleho e hlakotswe.
- Sehlomathiso se nang le mohlala wa pehelo ya phallo ya tjhelete (bakeng sa setheo seo e seng institjushene ya tjhelete) se hlakotswe Maemong ana.